VI / SOSYAL BÖLÜM

1. Toplum Hayatı :

Toplum, şehir, kasaba ve köy olmak üzere üç kademeli bir yaşama ve yerleşme düzeni içindedir. Nüfus bu yaşama yerlerine sürekli olarak yerleşmiş durumdadır. Göçebe hayatı yoktur. İlkbahar ile beraber civar İl ve ilcelerden gelip geçen Çingene kafileleri dışında bir gezginciye rastlamak mümkün değildir. Nüfusun ekserisi çiftçilik, bağ ve bahçecilik ile uğraştığından bunlar, yazın bağ evlerine nakletmektedirler.

Geçim şartlarının çok zor olduğu senelerde harice gidenler büyük yekûn teşkil etmiş ise de, bu akın son senelerde tamamen durmuştur. Çeşitli sebeplerin tesiri ile nüfusun dışarı gitmesi neticesi nüfusu gittikçe azalan Amasya, bölgede şeker pancarı ziraatının başlayıp gelişmesi ve Amasya ve Turhal Şeker Fabrikalarının ihtiyacını karşılar bir hale gelmesi ile yeniden gelişme mecrasına girmiştir. Mahalli nüfus artmış, harice gidiş durmuştur.

Buna mukabil, Amasya ve Merzifon'da şehirleşme hareketinin gelişmesi nedeni ile, köylerden buralara göç başlamıştır. Bu geliş hızlı olmasa da, şehirde halen bir gece kondu problemini tahrik etmemiş bulunsa da, yine de mevcuttur.

Toplum hayatında görülen akışın bir diğeri de zenginlerin büyük şehirlere yerleşmeleridir. Geçimini topraktan sağlıyamıyanlar, emeği ile yaşamak zorunda olanlar, muvakkat zaman için civar illere ve yabancı ülkelere gitmektedirler.

Sosyal ve iktisadi sebepler neticesi toplum hayatında görülen bu oluşlara mukabil, Amasya'da aile hayatı eski gelenek ve göreneklerini muhafaza etmektedir.

Dün olduğu gibi bu günde, ailenin lideri babadır. Aile hayatının her yönünde babanın takdiri ve tensibi rol oynar. Ailenin dış ve iç iş ve hizmetleri kadın ile erkek arasında paylaşılmıştır. Kadın evin iç düzeni ile çocukların bakımını üzerine aldığı gibi, tarlada, bağ ve bahçede erkeğin yanında ve yardımındadır.

Çocuklar ailenin yarınki teminatı, ana ile babanın en büyük mutluluk âmilidirler. Ana baba bütün varlığını evlâtlarının yetişmesi için ortaya koymaktan çekinmez, bilâkis evlâtlarının mürüvetini görme iştiyakı ile haz alırlar.

2. Sosyal Gelenek ve Görenekler :

A. Evlenme ve Düğün :

Aile için evlâdını en iyi şartlar içinde bir an evvel evlendirmek, onun mürüvvetini görmek en büyük arzudur. Bu itibarla, demir tavında dövülür, çubuk yaş iken eğilir denilerek evlenme çağının geçirilmemesine büyük dikkat gösterirler. Erkek de, kız da çevrede erken evlenmekte, evlendirilmektedir. Kimse kalık kalmak istememektedir.

Evlenmede aileyi geçindirebilmek imkânı, askerliğini yapmış olmak, iyi bir aileye mensup olmak, nışanı bozulmuş olmamak dikkat edilen hususlardır. İçki ve kumara düşkün olmamak da erkete aranan meziyetlerin başında gelmektedir. İç güveyisi olmak çevrede pek arzu edilir hal değildir.

Dünür gezmek, Sözkesme, Nişan, Nikâh ve Düğün birbirini takip eden ve evlenmeyi intac eden merasimlerdir. Nişan ve Düğün devreleri arasında ki bayramlarda Bay-

ramlık, İftarlık namı altında hediye göndermek erkek evine düşen vecibelerdendir. Şehirde Başlık eski önemini kaybetmiş olmakla beraber, bilhassa köylerde hükmünü icra etmektedir. Başlık veremiyecek durumda olanlar, vermek istemiyenler çareyi kızı kaçırmakta bulmaktadırlar. Bu itibarla çevredeki kız kaçırma olaylarının başlıca nedeni Başlıktır.

Nikâh düğünden evvel veya düğün içinde kıyılır. Medenî Nikâhtan sonra Dinî Nikâh da ihmal edilmez, kıyılır.

Düğünün bir gece toplantısına inhisar ettirilmesi, bir gece balo yapılmakla iktifa olunması yolunda bir gelişme mevcut isede bu hal dar bir çevreye münhasır kalmaktadır. Dün olduğu gibi bu günde, düğün taraflara varlıklarını göstermek ve evlâtlarının mürüveti için masraftan çekinmemek fırsatı telâkki edilmektedir.

Çeyiz yazma, hamam, kına yakma, gelin götürme, koltuğa girme, gerdek, el öpme evlenmenin düğün merasiminin çeşitli merhaleleridir. Nikâh kıyılırken ve gerdehe girerken erkeğin ayağına basmak gelin için mühimdir. Buna mukabil erkekte ayağına bastırmamaya gayret eder.

GELİN TÜRKÜSÜ

(Ağıt)

Üç gün evvel gördüm karalı düşün
Felek kara yere bağladı başım
Daha onbeş yaşa değmedi yaşım
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne uyma.

Üç gün evvel kınaladım elimi
Bohaçladım yeşilimi alımı
Ben de bilmem gideceğim yolumu
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Yedi kurşun yazdılar kabir taşıma
Varın bakın şu zalimin işine
Bir gelin vurmuşlar boşu boşuna
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Odada serili ipekli minder
İpekli çarşafın çevresin dönder
Kusurum var ise babama gönder
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Nettin kanlı zalim ben sana nettim
Malını alıp elemi sattım
Yoksa namusuna hile mi kattım
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

Sen de benim gibi garip ölesin
Mapusane köşesinde kalasın
Kara toprağılan murad alasın
Kıyma kanlı zalim gel bana kıyma
Yalandır sözleri sözüne kanma.

TÜRKMEN TÜRKÜSÜ

Kız :

Elli altun aldım çıktım
Babamın evini yıktım
İşte tezce yanına geldim
Ağam oğlan beyim oğlan
Kalk gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Bir atım var nalı yoktur
Üstünde cudarı çoktur
Üç günlükden yemi yoktur
Türkmen kızı tan yıldızı
Ateşin yakar bizi.

Kız :

İnci boncuk yem eylerim
Al kaftanı çul eylerim
Sırma saçı gem eylerim
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gidelim dolan oğlan
Kalk gidelim beyim olğan.

Oğlan :

Nice dağ başında karım vardır
Has bahçede narım vardır
Zühre gibi yarim vardır
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi.

Kız :

Nice dağ başında karın olsun
Has bahçede narın olsun
Bir yiğide üç yar olsun
Kalk gidelim ağam oğlan
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Anan duyar baban duyar
Peşimizden atlı koyar
Kurt kuş leşimizden doyar
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi.

Kız :

Bir anam var yolu bilmez
Babamın gözleri görmez
Komşulardan kimse gelmez
Kalk gidelim ağam oğlan
Ağam oğlan beyim oğlan
Sar gidelim dolan oğlan.

Oğlan :

Öküzümü dört etmişem
Tohumu yere saçmışam
İkrar şarabını içmişem
Git gelemem Türkmen kızı
Türkmen kızı dağ yıldızı
Ateşin yandırır bizi

AŞIK ŞARKISI

Suya gider şu derenin özüne
Doya doya bakamadım yüzüne
Bağlarsan poşuyu püsküllü bağla
Bir dökülsün ikimizin yüzüne.

Mendilimin ucu gök elâ boncuk
Dilinden asılsın enikli kancık
Kolların top olsun gözün yılancık
Yüzün üstün sürünesin muhannet.

Kapunuzun önü çakıl taş olsun
Gözünüzden akan kanlı yaş olsun
Elin doldu kucacığın boş olsun
El elinde görüküp yerinesin muhannet.

Ateşin yansında aşın pişmesin
Genç yaşında bir bebeğin düşmesin
Ehli islâm mezarını kazmasın
İtler yesin üleşini Eminem

Ambarın kolunda hamur kesiyor
Al yanaklar efül efül esiyor
Yokladım defteri suçu yokimiş
O yar bana ne deyipte küsüyor.

Oturmuş sürmelim inek sağıyor
Tombul memeleri süte değiyor
Mor menekşe gibi boynunu eğiyor
Şöyle bir güzelin derdi var bende.

Ölmeden de deli gönül ölmeden
Ben usandım gurbet elde yelmeden
Gurbet elde padişahlık sürmeden
Yar yanında köle durmak iyidir.

B. Sünnet Düğünü :

Bilhassa varlıklı ailelerin ihmal etmedikleri bir husustur. Varlıksız aileler yakınlarını çağırarak onlar huzurunda çocuğu sünnet ettirir ve gelenlere bir şerbet ikram ederler. Onlar da çocuğa münasip hediyeler verirler.

Varlıklı ailelerde ise, sünnet düğünü eşi dostu ağırlama ve varlığını gösterme, çocuğu hoşnut etme vesilesidir. Sünnetten önce çocuk arkadaşları ile birlikte hamama gönderilir, arkadaşları ile birlikte atlar üzerinde veya kiralanan faytonlarla şehri dolaşırlar, kafileye ud ve keman ekipleri de refakat eder. Sünnetten sonra akraba ve tanıdıklara mükellef yemek ziyafetleri verilir. Ana baba sünnet olan çocuklarına birer sünnet hediyesi verirler. Hediye meyanına tarla, bağ ve bahçe bağışlama dahi girer. Yemek ziyafetinde bulunanlar da sünnet edilen çocuğu ziyaret ederler ve hediyeler verirler. Ziyartçilere tarçınlı, karanfilli şerbet ikram edilir.

C. İftar Yemeği :

Ramazan günleri aileler varlık durumlarına göre, akrabalarını, ahbaplarını, komşularını, fakir kimseleri münasip gruplar halinde iftar yemeğine davet ederler. Zeytin, peynir, reçel ile başlıyan iftar yemeği, çorba, sebze yemeği, etli pilâv, börek ile devam eder ve tatlıda nihayet bulur.

D. Ev Hediyesi :

Yeni ev yaptırıldığında veya satın alındığında, tanıdık ve akrabalar onu görmeye gelirler. Gelenlere ev gezdirilir. Onlar da münasip gördükleri bir ev eşyasını ev sahibine hediye ederler. Böylece evin donanıp döşenmesine yardım ederler.

E. Başak Kaldırma :

Ekin biçilmeye başlandığında, yoldan gelip geçenlerin önüne elinde bir demet başakla çıkan çocuklar, yolcudan bahşişlerini

ve bereketli olsun temennilerini alırlar.

F. Lohusa Ziyareti :

Doğumdan yedi gün geçtikten sonra dost ve komşular lohusayı ziyaret ederler, bebek için getirdikleri hediyeyi takdim ederler, kendilerine lohusa şerbeti ikram edilir.

3. Eski Kıyafetler :

Mahalli kıyafetlerden bazıları aşağıda izah edilmiştir:

A. Çepken :

Önü düğmesiz, yelek boyu bele kadar, etrafı sırma ve ortası kasnak işi ipek ile süslü, altına gömlek giyilen, siyah, fes ve mor renkte olan bir giyim eşyasıdır. Önceleri günlük kıyafet olarak giyilirken, sonradan düğünlerde ve özel günlerde giyilen bir kıyafet şekli olmuştur.

B. Şalvar :

İpekli canfes denilen bir kumaştan yapılan, boğma paçasız, paça kısmı dar ve uçkurlu bir kıyafet şeklidir.

C. Üç Etek :

Üç parçadan ibaret olan bir kıyafettir. Parçalardan birisi sağda, birisi solda, birisi de arkada olmak üzere boydan boya uzanır. Sağ ve sol tarafta yer alan parçaların ucu bele sokulur. İçten ipekli şalvar böylece görünür. Üç eteğin her yeri simden (gümüş tel) işlenir, veya telli denilen kumaştan yapılır. Üç etek içten astarlıdır.

D. Kuşak :

Hicazdan gelen ve ebani denilen dört köşe bir kumaştır. Üzeri ipek işlemelidir ve krem rengindedir, etrafı püsküllüdür. Bele arkadan bağlanır.

E. Çorap ve Ayakkabı :

Çoraplar muhtelif renkte, yün ipinden örmedir. Lapçın ve kaloş denilen kundura ile giyilir. Lapçın özel surette yapılan bir mes'tir. Kaloş mese uyacak şekilde yapılan terliksi bir ayakkabıdır.

F. Boy Elbisesi (Bindallı) :

Kadife veya atlas üzerine, gümüş telle işlenir bütün bir kıyafettir. Belden yukarısı dar, alt kısmı çok geniş olur. Arka taraftan ufak düğmelerle tutturulur. Bazan, nadir olarak önü açık, fistolu ipek veya iplikten işlemeli olarak yapılır.

Boy elbisesi belden gümüş kemerle bağlanır. Kemer iki türlüdür. Biri telkâri denilen gümüş tellerden yapılanıdır. Diğeri, renkli kadife üzerine özel olarak paftalar geçirilmek suretiyle yapılmış olanıdır.

G. Yaşlı Kadın Kıyafeti :

Boy entarisi, pabuç ,çorap, bandik ve tumman denilen kilottur. Tumman, alt kısımdan düğmelidir. Sırtlarına hırka, başlarına yemeni, tülbent, peçe ve çarşaf veya boy çarşafı örterler.

Çarşaf, beyaz üzerine siyah kareli, pamuklu bezden yapılır. Hali vakti yerinde olanlar, türlü renkte ve ipekliden yapılmış çarşaf giyerler.

H. Tepelik :

Altı pamukla doldurulmuş şerit üzerine (helezon şeklinde) küçük altın veya gümüş paralar dizilerek hazırlanan bir kıyafettir. Üç tane bağı bulunur. Bağlar, altın veya gümüş dizilmiş olarak hazırlanır. Tepelik arkadan bağlanır, üzerine renkli ince krep, krep üzerine de oyalı süslü yemeni örtülür.

İ. Sülenme :

Altın, inci, küpe ve kolluklar ile yapılır. Altın, çeyrek altın veya yarım altın veyahut ta elmastır. Kolluklar, ekseriya gümüş, nadiren altındır.

K. Cübbe :

Din adamları tarafından giyilir. Dizden aşağıya kadar uzanır, ekseriya siyah kumaştan yapılır. Cübbenin altına şalvar, yün çorap, düz köseleden ayakkabı giyilir. Cübbeli şahıs mutlaka sakallı olur.

Amasya Tarihî Kıyafetler Sergisinden İki Görünüş

Tarihî Kadın Kıyafetlerinden Bindallı

4. Sağlık ve Sosyal Yardım Hizmetleri :

İl dahilindeki sağlık kurumları, adeden, personel ve teçhizat itibariyle, yatak sayısı bakımlarından, son senelerde büyük bir gelişme göstermiştir. Bkz. Tablo : 30.

A. Amasya İl'i Sağlık Teşkilâtının Çalışmaları :

a. İl Merkezindeki Sağlık Kurumları ve Çalışmaları :

1924 yılında İl merkezindeki sağlık kurumu 10 yataklı bir dispanserden ibaret iken, bu gün 1 Devlet Hastahanesi, 1 Göğüs Hastalıkları Hastahanesi, 1 Verem Mücadele Dispanseri ve 1 Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi halkımızın hizmetine açılmış bulunmaktadır. İl merkezindeki Sağlık Kurumlarını, yataklı ve yataksız olmak üzere, iki grupta toplamak mümkündür.

aa — Yataklı Sağlık Kurumları :

1. Ruhi Tingiz Devlet Hastahanesi :

Hastahane binası, Amasya'nın hayırsever evlâdı merhum Ruhi Tingiz tarafından inşa ettirilerek, işletme hakkı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmiş ve 4.Kasım.1951 tarihinde hizmete açılmıştır. Son senelere kadar 110 yatakla çalışan hastahane, ek pavyon ilâvesi ile, 150 yatağa çıkarılmıştır. Hastahane 1955 yılındanberi döner sermaye ile çalışmaktadır. Hastahanenin personel kadrosu, 1 Başhekim idaresinde, 7 Mütehassıs Doktor, 7 idarî memur, 12 yardımcı sağlık personeli, 35 hizmetli ve müstahdemden ibarettir.

1965 yılında 4.584 kişi yatırılarak, 14.451 kişi de ayakta tedavi edilmiştir. 1966 yılında yatan hasta sayısı 4.893 ü, poliklinik sayısı da 17.716 yı bulmuştur.

2. Göğüs Hastalıkları Hastanesi :

Devlet Hastanesi'nin Ruhi Tingiz tarafından yaptırılan binaya taşınması üzerine, ondan boşalan binada, 1953 yılında Göğüs Hastalıkları Hastanesi açılmıştır. 70 yataklıdır. Verem Mücadele Dispanseri ile kombine çalışmakta, hastalığın ilerlemiş safhasındaki hastaları kabul ederek tedavilerini yapmaktadır. Mevcut personeli, 1 Baştabib, 1 yardımcı sağlık personeli, 3 idari memur ve 22 hizmetli ve müstahdemden ibarettir. 1965 yılında 750 ve 1966 yılında da 536 hasta yatırılarak tedavi edilmiştir. 1967 yılında yatan hasta sayısı 426, bunlardan taburcu edilen 410 ve vefat eden 16 kişidir. 448 lâboratuvar muayenesi yapılmış, 1.268 filim çekilmiştir.

bb. Yataksız Sağlık Kurumları :

1. Hükûmet Tabibliği :

Genel hizmetleri yanında, daha ziyade koruyucu hekimlik ve çevre sağlığının ıslahı ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele konularında faaliyet göstermektedir. Aynı zamanda Merkez İlce'nin Adlî Tabiblik görevini de yapmaktadır.

Personel kadrosu, 1 Doktor, 5 Sağlık Memuru ve 8 Köy Ebesi'nden ibarettir.

1967 yılında bölgesinde, 9 Tifo, 2 Paratifo, 21 Hepatit, 26 Boğmaca, 35 Kızamık, 3 Difteri ve 6 Şarbon hastalığı görülmüştür.

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele faaliyeti olarak, 5.019 kişiye çiçek, 1.016 kişiye tifo, 675 kişiye karma, 205 kişiye difteri ve 17.037 kiişye de polio aşısı yapılmış, 633 kuduz köpek itlâf edilmiştir.

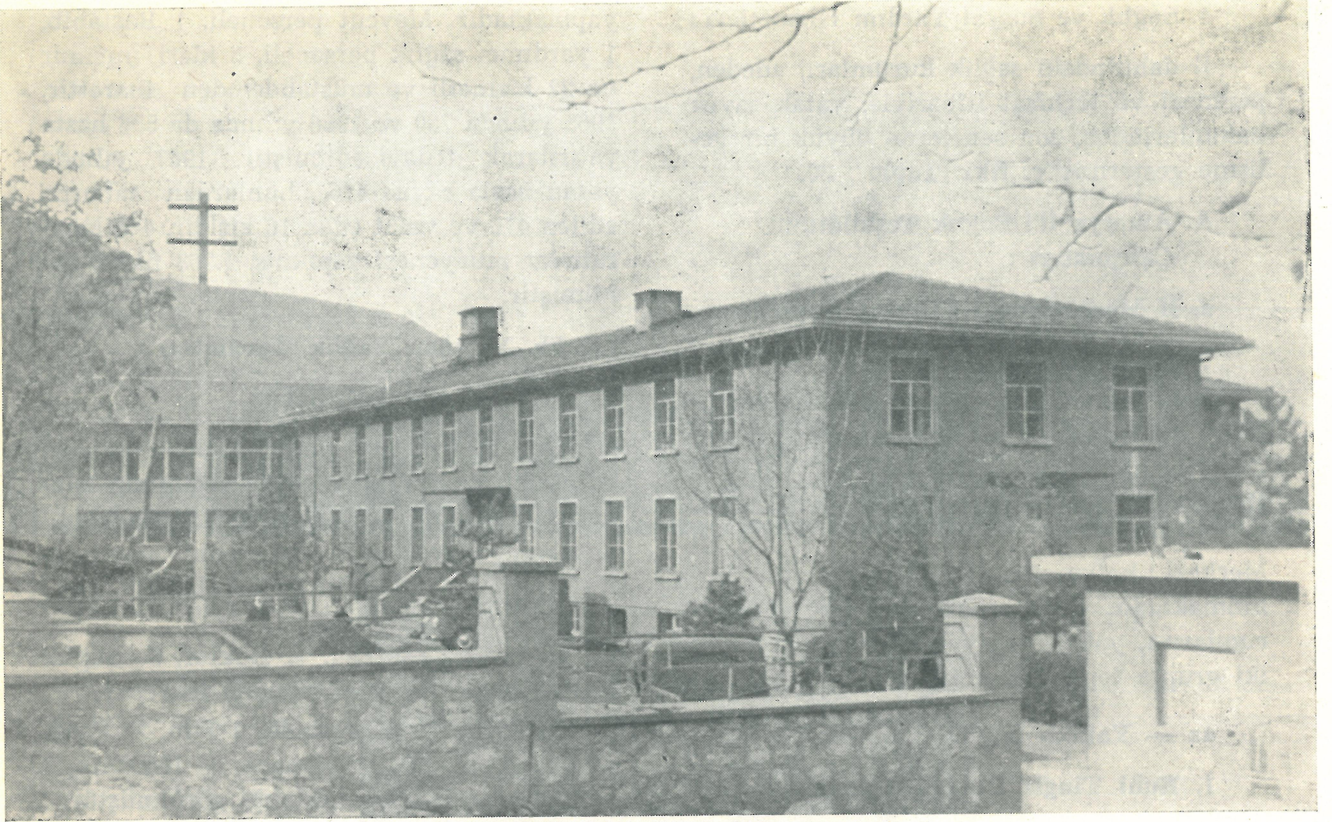
2. Verem Mücadele Dispanseri :

Amasya Verem Mücadele Dispanseri 1957 yılında hizmete girmiştir.

İl merkezi ile ilceleri içerisine alan geniş bir çalışma sahası vardır. Müracaat eden hastaları, tüberkloz bakımından, etraflı bir tetkikten geçirdikten sonra, ayakta tedavisi gerekenleri kendisi tedavi etmekte, yatması gerekenleri de Göğüs Hastalıkları Hastanesi ile irtibat kurarak oraya sevketmektedir. Kayıtlı hastalarını sık sık ve muntazam olarak, ziyaretçi hemşireleri vasıtası ile, denetlemektedir.

Dispanserin personel kadrosu, 1 Dahiliye mütehassısı, 1 Hemşire, 1 Sağlık Memuru, 1 Laborant, 2 İdari Memur ve 3 Hizmetliden ibarettir. Dispanserin 1967 yılı çalışmaları şöyledir:

Müracaat eden hasta sayısı	:	1.480
Hasta bulunanlar sayısı	:	819

Ruhi Tingiz Devlet Hastanesi

Amasya Göğüs Hastalıkları Hastanesi

Toplum tarama sayısı	:	1.772
Hasta bulunan sayısı	:	14
Tedaviye devam eden hasta sayısı	:	3.669
Tüberkülün sayısı	:	6.010
B. C. G. sayısı	:	289
Temaslı sayısı	:	29
Radyoskopi sayısı	:	156
Radyografi sayısı	:	1.116
Çekilen mikrofilim sayısı		2.759
Balgam muayenesi sayısı	:	521
Balgam müsbet sayısı	:	99

3. Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi :

Amasya'da Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi 25/4/1966 tarihinde açılmıştır. Mediko sosyal hizmet gören bir müessesedir. Merkeze kayıtlı 0-6 yaş grubundaki çocuklarla, hamile ve emzikli annelerin, periyodik muayeneleri yapılmaktadır. Ev ziyaretleri, verilen konferanslar ve Merkez'de yapılan tatbiki eğitimlerle, beslenme ve çocuk bakımı konularında anneler eğitilmektedir. Gaye, çocukları gelişme çağında her yönü ile daha sıhhatli kılmak, anneleri ise psikolojik tesirlrden uzak ve emin bir şekilde doğum yapmaya hazırlamaktır. Bu arada muhtaç ailelere vitamin ve gıda yardımları da yapılmaktadır.

Müessese'nin personeli, 1 Baştabib, 1 Ebe, 1 Sağlık Memuru, 1 İdarî Memur ve 3 Hizmetliden ibarettir. 1967 yılı çalışmaları aşağıda gösterilmiştir:

Bölge içi kayıtlı hasta sayısı	:	577
Bölge dışı kayıtlı hasta sayısı	:	173
Poliklinik sayısı	:	3.116
Ferdi eğitim sayısı	:	1.606
Grup eğitimi sayısı	:	53
Yapılan boğmaca, difteri, tetanos aşısı sayısı	:	699
Yapılan çiçek aşısı sayısı	:	912
Yapılan polio aşısı sayısı	:	283
Dağıtılan A.D. Vitamini adedi	:	3.150
Dağıtılan nebati yağ (kilogram)	:	554
Dağıtılan süt tozu (kilogram)	:	354

b. İlce, Bucak ve Köylerdeki Sağlık Kurumları ve Çalışmaları :

aa. Hastaneler :

İl'in 5 ilcesinden sadece Merzifon'da bir Devlet Hastanesi vardır.

1952 yılında 10 yataklı bir dispanser olarak açılan bu müessese, 1959 yılında 50 yataklı bir Devlet Hastanesi haline getirilmiştir. Açıldığı günden beri döner sermaye ile çalışmaktadır.

Hastanenin personeli, 1 Baştabip idaresinde, 3 Mütehassıs Doktor, 5 İdari Memur, 1 Hemişre, 2 Ebe, 2 Yardımcı Hemşire ve 20 Hizmetli ve müstahdemden ibarettir.

1965 yılında 4.180 hasta yatırılmış, 9.319 poliklinik yapılmıştır. 1966 yılında yatan hasta sayısı 4.691 e, poliklinik sayısı da 14.748 e ulaşmıştır. 1967 yılı çalışmaları

bb. Sağlık Merkezleri :

İlcelerden Gümüşhacıköy ile Taşova'da birer Sağlık Merkezi vardır.

1. Gümüşhacıköy Sağlık Merkezi :

10 yataklı bir tedavi kurumu olarak çalışmaktadır. Personeli, 1 Doktor, 1 Hemşire, 2 Sağlık Memuru ve 5 Köy Ebesi'nden ibarettir.

1965 yılında 352 hasta yatırılmış, 1.454 poliklinik yapılmıştır. 1966 yılında yatan hasta sayısı 396, poliklinik sayısı da 1.026 dır. 1967 yılında 194 hasta yatırılmış, 1.521 şöyledir:

Yatan Hasta	:	4.088
Normal doğum	:	480
Büyük ameliyat	:	402
Küçük ameliyat	:	97
Nisai ameliyatlar	:	477
Siprial tatbikatı	:	606
Poliklinik - Hariciye	:	1.525
Poliklinik - Dahiliye	:	3.022
Poliknik - Nisaiye	:	2.036
Poliklinik - Çocuk	:	4.326
Poliklinik - Âcil	:	2.994

poliklinik yapılmıştır.

2. Taşova Sağlık Merkezi :

1952 yılında 10 yataklı bir tedavi kurumu olarak açılmıştır. Personeli, 1 Doktor, 1 İdari Memur, 2 Hemşire Yardımcısı, 3 Sağlık Memuru, 9 Köy Ebesi ve 5 Müstahdemden ibarettir.

Amasya Verem Müadele Dispanseri

Gümüşhaıköy Sağlık Merkezi

TABLO : 30

Amasya İlinde Hastaneler ve Şahıslara Ait Eczaneler

Yıllar	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Tedavi Edilenler Toplam	Ayakta	Yatakta	Tahlil ve Röntgen	Şahıslara ait Eczane
1958	3	200	27.093	21.108	5.985	4.342	6
1959	3	220	29.270	23.483	5.787	6.765	6
1960	4	250	31.964	25.818	6.146	7.366	6
1961	5	260	32.151	25.268	6.883	6.839	6
1962	5	260	41.771	33.484	8.287	10.315	8
1963	5	260	45.617	36.742	8.875	12.590	9
1964	5	260	41.392	32.131	9.261	13.972	10
1965	5	260	42.264	32.069	10.198	14.124	10

Amasya İlinde Doktor, Kimyager, Eczacı, Dişçi, Hemşire, Ebe ve Sağlık Memurları

Yıllar	Doktor Mütehassıs	Pratis.	Kimyager	Eczacı	Dişçi	Hemşire	Ebe	Sağlık M.
1958	17	19	5	4	8	6	14	25
1959	11	18	—	6	7	4	30	21
1960	17	21	—	7	7	8	33	29
1961	14	10	—	3	4	9	29	25
1962	17	12	—	6	8	5	31	28
1963	23	12	—	9	8	21	34	45
1964	25	13	—	10	9	21	32	46
1965	26	13	—	10	9	16	33	24

1965 yılında 553 hasta yatırılmış, 1.987 poliklinik yapılmıtşır. 1966 yılında 263 hasta yatırılmış, 1.855 poliklinik yapılmıştır. 1967 yılında yatan **hasta sayısı** 307 ve poliklini sayısı 1.607 dir.

c. Can Kurtaran Çalışmaları :

Şeker Fabrikası ve Çeltek Kömür İşletmesi gibi kuruluşların vasıtaları dışında, İl'de can kurtaran vasıtası bulunmamaktadır.

d. Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele, Çevre Sağlığı İle İlgili Çalışmalar :

Hükûmet Tabiblikleri tarafından yürütülen bu faaliyetlere, Belediye Tabiblikleri de özel çalışmaları ile iştirak etmektedirler. İlce Hükûmet Tabibliklerinin bu konudaki 1967 yılı çalışmaları aşağıda gösterilmiştir:

Merzifon Devlet Hastanesi

Yapılan Aşılar

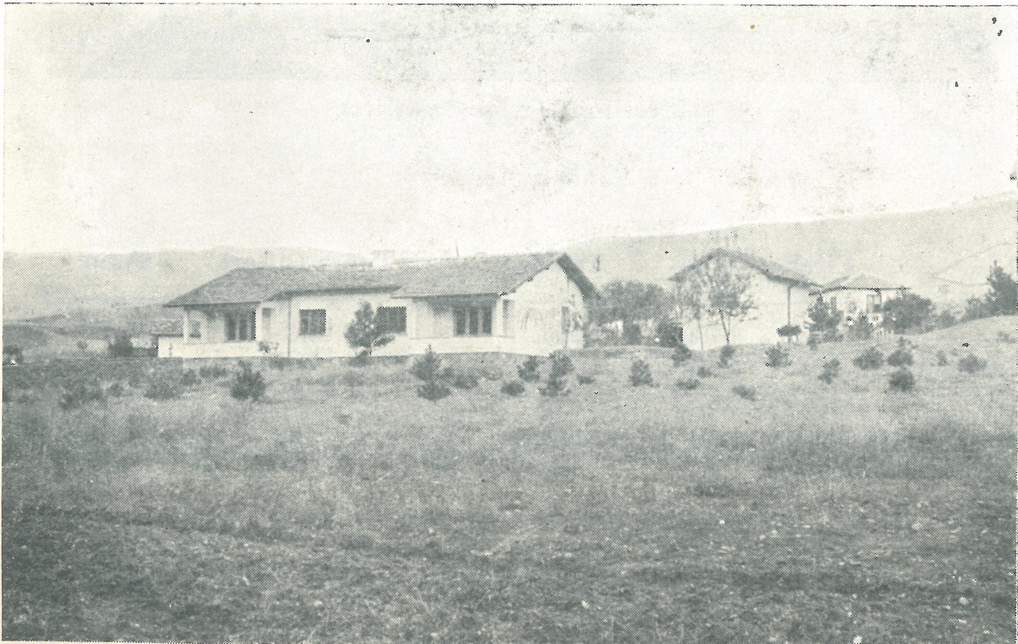
İlcesi	Çiçek	Tifo	Boğmaca - Difteri Tetanos	Tifo - Difteri	Polio	Kolera
Merzifon	19.232	4.790	1.586	1.345	3.851	81
Gümüşhacıköy	3.157	2.660	1.138	—	—	50
Göynücek	5.065	6.738	414	245	5.650	—
Taşova	2.789	2.070	260	1.150	—	70
Suluova	834	1.019	157	—	2.180	—

Bölgede Görülen Bulaşıcı Hastalıklar

İlcesi	Difteri	Kızamık	Tifo	Şarbon	Kızıl	Virutik	Hepatit	Boğmaca
Merzifon	15	71	16	2	4	6	—	—
Gümüşhacıköy	—	59	1	—	—	1	—	57
Göynücek	—	—	1	—	—	—	—	—
Taşova	—	—	—	—	—	—	—	—
Suluova	—	5	1	—	—	—	—	—

Taşova Sağlık Merkezi ve Lojmanı

e. Yapılmakta Olan Sağlık Kurumları:

1968 yılında hizmete girmek üzere, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığınca Merzifon'da bir Verem Mücadele Dispanseri yaptırılmaktadır.

B. Sosyalizasyon Çalışmaları :

İl'de henuz Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi hakındaki 224 sayılı kanun uygulanmaya başlanmamıştır. 4 ü şehir tipi, 29 u köy tipi olmak üzere 33 Sağlık Ocağı'nın arsaları hazırdır.

C. Sıtma Eradikasyon Çalışmaları :

Sıtmanın memlekette tamamen yok edilmesi gayesi ile çalışma yapılmaktadır. İl'de, merkezleri Amasya ve Merzifon'da olmak üzere, 2 Şube Şefliği vardır. Sürveyyans memurları vasıtası ile köylerde ev ev dolaşılarak vazife görülmektedir. Bu taramalarda görülen ateşli hastalar tesbit edilmekte, lâboratuvar muayenesi için kan alınmakta, kan neticesi gelinceye kadar böyle hastalara Klorikin ve Primetamin ilâçları verilmektedir. 1967 yılında yapılan çalışmalarda tek sıtmalı vak'aya rastlanmamıştır.

Amasya Sıtma Eradikasyon Şube Şefliği, 1 Şube Şefi ve 11 Sürveyyas Memurla, Merzifon Şube Şefliği de 1 Şube Şefi ve 13 Sürveyyans Memurla çalışmaktadır.

1967 yılında ziyaret edilen Hane ve Nüfus sayısı ile verilen ilâçlar aşağıda gösterilmiştir:

Şubesi	Hane	Nüfus	Alınan Kan	Müsbet	Menfi	Klorokin adedi	Pirimatamin adedi
Amasya	115.182	638.920	6.210	—	6.210	19.562	10.126
Merzifon	75.616	365.102	5.394	—	5.394	17.405	7.923

D. Sosyal Yardım Kurumları ve ve Çalışmaları :

a. Amasya Korunmaya Muhtaç Çocukları Koruma Birliği :

6972 sayılı kanuna müsteniden ve 1580 sayılı kanun hükümleri dairesinde kurulmuştur. Birliğe Amasya Özel İdaresi ile il dahilindeki bütün Belediyeler dahildir. Birliğin Reisi Amasya Valisi'dir. Birlik Meclisi, Birlik Encümeni vardır.

Birliğin geliri, Birliğe dahil idarelerin bütçelerinden ayırdıkları % 1 ler ile Milli Eğitim ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıkları Bütçelerinden verilen paralardan ve yardım ve bağışlardan teşekkül etmektedir.

Birlik, koruma kararı alınmış çocuklardan 127 sini Amasya'daki Yetiştirme Yurdunda, 8 kız çocuğu Kız Yetiştirme Yurtlarında, 0-6 yaş arası 21 çocuğu hariç iller çocuk yuvalarında, 5 çocuğu da koruyucu aile yanında masraflarını ödemek suretiyle korumaktadır.

Halen Mahkemece koruma kararı verilmiş, maddi imkânsızlık sebebiyle korumaya alınamıyarak sıra bekliyen 82 çocuk vardır.

Birliğin Bütçesi 371.374 Liradır. Birliğin 1 Muhasip ve 1 Kâtipten ibaret bir Bürosu vardır.

b. Amasya Belediyesinin Sosyal Yardım Hizmetleri :

Bu maksatla 1967 Bütçesine 92.878 Lira ödenek konulmuştur. Bu ödenekle fakir hastaların hastahanelere sevki sağlanmakta, ilâç ve diğer tedavi masrafları karşılanmaktadır. Fakirlere nakdî yardım yapılmaktadır. Fakir cenazeleri kaldırılmaktadır.

c. Diğer Teşekküllerin Sosyal Yardım Hizmetleri :

İl'de Kızılay'ın, Çocuk Esirgeme Kurumu'nun ve Yardım Sevenler Derneği'nin birer Şubesi vardır.

Bu teşekküllerin sosyal hizmetlere ayrılmış tesisleri henüz yoktur. Faaliyetleri fakirlere, hastalara nakdî ve aynî yardımlarda bulunmaktan ibaret kalmaktadır.

5. Güvenlik Hizmetleri :

Amasya halkının güvenliği İl Emniyet

Müdürlüğü ile İl Jandarma Komutanlığı tarafından sağlanmaktadır.

A. Amasya Emniyet Müdürlüğü :

İl Merkezi ile Gümüşhacıköy, Merzifon, ve Suluova İlce Merkezlerinde polis teşkilâtı mevcuttur. Göynücek ve Taşova ilcelerinde polise ait hizmetler de jandarma teşkilâtı tarafından ifa edilmektedir.

Emniyet teşkilâtı, Emniyet Müdürlüğü, Merkez Emniyet Âmirliği, Merzifon Emniyet Âmirliği, Gümüşhacıköy ve Suluova Emniyet Komiserliği halinde bir kuruluşa sahiptir.

Belediye Teşkilâtı olan yerlerde, Çarşı ve Mahalle Bekçileri güvenlik hizmeti görmekte ve zabıtaya yardımcı olmaktadırlar.

B. Amasya İl Jandarma Komutanlığı :

İl Merkezinde İl Jandarma Komutanı, İlcelerde İlce Jandarma Komutanı, Bucaklarda da Bucak Jandarma Komutanı bölgesinin güvenlik hizmetlerinden sorumlu bulunmaktadır. İdarî Taksimata mütenazır şekilde kurulmuş bu teşkilâttan başka, Merkezde Ceza evi Karakolu ile Ezinepazarı Bucağına bağlı Çengel Köy Karakolu, Merzifon ilcesinde de Tavşan Dağı Asayiş Karakolu mevcuttur.

Polis teşkilâtı bulunmayan Göynücek ve Taşova İlcelerinin emniyet hizmetleri jandarma tarafından sağlanmaktadır.

Jandarma telefon şebekesi eski ve esaslı tamire muhtaçtır. Jandarmayı telsizle teçhiz yoluna gidilmiş, İl Özel İdare Bütçesinden sağlanan ödenekle, jandarmaya beş adet telsiz alınmıştır. Müteakip yıllarda da bu yoldaki çalışmalar devam edecektir.